

RISTIKKO- AKATEMIA

www.ristikkoakatemia.fi

Ristikot Englannissa

Ristikot Englannissa. Siinä harhaanjohtava otsikko. Otsikon pitäisi oikeasti kuulua:

Piilosanat Englannissa

Sitten voidaan päästä itse asiaan, eli piilosanoihin, jotka ovat Englannin paras lahja maailmalle jalkapallon ja snookerin ohella. David Beckhamin vapaapotkut, Ronnie O'Sullivanin maksimibreikit, Torquemadan ja Ximenesin vihjeet, mitä muuta taikka parempaa voisi kuulua englantilaisen penkkikulttuuriurheilijan viikonloppuun?

Suomalaiselle ristikonharrastajalle ei varmaankaan tarvitse väentää rautalangasta sitä, mikä piilosana on. Ei myöskään, mikä on sen pohjimmainen idea, eli että ratkaisun johtavia vihjeitä on useampia. Yksi vihje on suora, toinen taas jollakin tavalla kiero. Se voi olla anagrammi, sanaleikki, kätkö tai jotakin, joka riippuu ainoastaan laatijan mielikuvituksesta.

Englannin kieli on tässä suhteessa suomea moninpuolin kekseliäämpi. Esinnäkin sanat voivat olla ties kuinka lyhyitä tai pitkiä. Kolme kirjainta on vähimmäisvaatimus, mutta useamman sanan yhdistelmätkin hyväksytään, joko eri paikassa ruudukkoa, tai peräkkäin ilman väliruutuja. Konsonanttirykelmiä voi esiintyä ilman välivokaaleja. Sana voi toimia helposti myös eri sanaluokissa, erilaisena vihjeessä ja ratkaisussa. (Kuten suomessa vaikkapa AINOA, jonka voi sanoa kuvaavan Sibeliuksen vaimoa.)

Englannissa muutosäännöt ovat kuitenkin tässä suhteessa jyrkemmät kuin meillä tai Shakespearen soneteissa. Vihjeessä ei saisi olla koskaan mitään ylimääräistä. Jokaisen pilkun ja pisteen ja ison kirjaimenkin tulee olla täsmälleen sille kuuluvalla paikalla, eikä vihjelauseessa koskaan hyväksytä mitään ylimääräistä sälää, ei myöskään toistoa. Kolmen rivin mittaiset vihjeet ovat niin toiselta planeetalta, niin toiselta planeetalta.

Sanomattakin on selvää, että saman vihjeen toistaminen on kardinaalirikos, tarkoituksenahan on keksiä aina jotakin uutta, silti sääntöjen mukaan.

Alussa mainitut Torquemada ja Ximenes ovat muuten englantilaisen piilosanan alkuvuosien legendaarisia nimimerkkejä, vähän niin kuin meillä aikoinaan Suomen Kuvalehden Ilpo I. Ansa. Muun muassa heidän ansiostaan piilosanasta on tullut taidelaji, joka on pystytty siirtämään englanninkielestä myös muihin kulttuuripiireihin, samoja tai samantapaisia sääntöjä soveltaen.

Piilosana on muuten englanniksi cryptic crosswords, millä ei ole mitään tekemistä suomalaisten kryptojen kanssa. Niitäkin anglosaksisessa maailmassa on toki olemassa, monellakin eri nimellä, esimerkiksi cipher crosswords. Niillä ei kuitenkaan ole samanlaista suosiota eikä arvostusta kuin piilosanoilla, jotka ovat Englannissa edelleen yksi ainakin vanhanaikaisten kulttuuri-ihmisten suosikkiharrastuksista. Viikonloppuisin. Takan ja teemukin edessä. Villasukat jalassa. Oma suosikkisanomalehti kädessä.

Antti Parkkinen

antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetäkää ristikkoihmisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:

www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/